

الگوی صداقت سازمانی در یکی از نهادهای انقلابی

از منظر رهبران ج.ا.ا

دکتر مجید زین‌الدینی*

دکتر محمد داوودی**

چکیده

در عصر حاضر سازمانی را نمی‌توان یافت که از اصول اخلاقی، به‌ویژه سرآمدترین آنها، صداقت و درستکاری، بی‌نیاز باشد. اگر صداقت بر سازمان حاکم باشد در موفقیت آن مؤثر خواهد بود. از این‌رو، این مقاله در پی آن است الگوی صداقت سازمانی را در سپاه پاسداران انقلاب اسلامی با استفاده از روش داده بنیاد به تجزیه و تحلیل آراء و اندیشه رهبران انقلاب اسلامی پرداخته است، بر این اساس همه مستندات به صورت تمام‌خوانی مطالعه و بررسی شد. در ادامه جهت نیل به اشباع نظری گزاره‌های منتخب مورد واکاوی قرار گرفت و در نتیجه از طریق کدگذاری باز، تعداد ۴۳۰۹ کد، ۵۶ زیرمفهوم، ۲۹۴ مفهوم، ۲۱ زیرمقوله و ۲۶ مقوله در خصوص موضوع تحقیق شناسایی شد و به وسیله کدگذاری محوری الگوی پارادیمی تحقیق احصاء گردید. براساس یافته‌های تحقیق در الگوی منتج از داده‌ها، مقوله‌های شناسایی شده عبارت است از: مقوله‌های علی شامل؛ پیروزی انقلاب اسلامی، اهداف و آرمان‌های سپاه و تهدیدهای داخلی و خارجی، مقوله‌های محیطی از قبیل؛ شأن و جایگاه سپاه در جامعه، سازمان و تشکیلات، مقوله‌های واسطه‌ای مانند؛ عنایات الهی، پشتیبانی، وحدت و هم‌افزایی، منهیات فردی و سازمانی، مقوله‌های راهبردی شامل؛ ولایتمداری، بصیرت، معنویت‌گرایی، تعلیم و تربیت، فرمانده/مدیر، خدمت‌گذاری، اخلاق‌مداری، مردم‌داری، نوشوندگی، رفتار توانمند شده، پیشروندگی و خوداتکایی و مقوله‌های پیامدی از قبیل؛ پاسداری از انقلاب اسلامی و دستاوردهای آن، اقتدار دفاعی کشور، توسعه و تعالی نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران.

واژگان کلیدی: الگو، صداقت سازمانی، ولی فقیه، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، مقوله.

مقدمه

صداقت و راستگویی از بزرگ‌ترین فضائل اخلاقی است که در تعالیم و آموزه‌های دینی جایگاه ویژه‌ای دارد و در قرآن و روایات فراوان به آن سفارش شده است. خداوند تبارک و تعالی پس از دستور به پرهیزکاری، به صدق امر می‌فرماید و گوید: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ» (توبه، ۱۱۹)؛ ای کسانی که ایمان آورده‌اید از خدا پروا کنید و با راستان باشید. این فضیلت انسانی-اخلاقی بارزترین مشخصه پیامبران الهی در دعوت مردم به سوی خداست؛ از این‌رو، راستگویی از اعمال نیک و پسندیده انسانی بوده و نزد دین و خرد از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. فطرت پاک انسان ایجاب می‌کند که انسان سالم و متعادل، دل و زبانش یک‌سو و هماهنگ باشد، ظاهر و باطنش یکی باشد و آنچه را باور دارد بر زبان جاری کند. این منشور الهی، خواستار دو چیز است: اول انسان باید راستگو باشد؛ دوم باید در ردیف راستگویان قرار بگیرد و با آنان موافق، همدم و تأییدکننده و مدافع راه این راستان شود. با این وصف قرآن در جای دیگر از وجود مبارک پیام‌آور خیر و نیکی می‌خواهد که تفحص کند و روشن کند که سیمای راستین راستان را بنمایاند تا کرامت و منزلت آنان در امان باشد و در مقابل، احوال دروغ‌پردازان را آشکار گرداند تا در برابر دروغشان گرفتار آیند و مردم از آنها پرهیزند و حذر نمایند. قرآن می‌فرماید: «عَفَا اللَّهُ عَنْكَ لِمَ أَذْنَتْ لَهُمْ حَتَّىٰ يَتَّبِعَ لَكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَتَعْلَمَ الْكَاذِبِينَ» (توبه، ۴۳)؛ خدایت ببخشد چرا پیش از آنکه (حال) راستگویان بر تو روشن شود و دروغگویان را بازشناسی به آنان اجازه، (بازماندن) دادی؟ برای اجتناب از آسیب دیدن سازمان اگر اخلاق بر سازمان حاکم باشد و اصول اخلاقی از طرف سازمان و کارکنانش مراعات شود از چند جهت در موفقیت سازمان مؤثر خواهد بود. اول: اصول اخلاقی به‌عنوان یک ارزش در سازمان نهادینه خواهد شد؛ دوم: بین سازمان و کارکنان آن روابط مؤثر، شفاف و دوستانه برقرار می‌شود؛ سوم: سازمان شاهد پویایی و عملکرد مثبت کل سازمان خواهد بود.

در برخی از جوامع فقدان صداقت یک معضل اجتماعی شده که بر فعالیت‌های حرفه‌ای و تعاملات اجتماعی آسیب فراوان زده است. فقدان صداقت در سازمان‌ها، مشارکت گروهی را تهدید می‌کند و در محیط کار به صورت‌های بسیار متنوعی از قبیل فتنه، تملق، مبالغه، عیب‌پوشی، نیرنگ، فرصت‌طلبی و... که جملگی بر پایه دروغ شکل گرفته تجلی می‌کند. سازمان‌هایی که در آن دروغ به‌عنوان زرنگی تلقی می‌شود موجب ایجاد محیطی پرتنش مملو از بی‌اعتمادی بین کارکنان با مدیران، ارائه آمارهای دروغین و نشان دادن وضعیت به صورت وارونه می‌شود، در نتیجه بهره‌وری کاهش می‌یابد.

از سویی توسعه و برقراری درستکاری، در نظام جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان پرچم‌دار اسلام ناب محمدی صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، یکی از مصداق‌های بارز صداقت محسوب می‌شود و توجه به تبیین صداقت در سازمان و ارائه راهکار از ضروریات است. یکی از سازمان‌هایی که وجود صداقت سازمانی در آن از اهمیت بیشتری برخوردار است، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی است. از یک بعد، جنبه ارزشی داشتن این نهاد است و از بعد دیگر پیشتازی در حفظ انقلاب و دستاوردهای آن است. از این‌رو نیل به صداقت سازمانی در سپاه پاسداران به‌عنوان یکی از مهم‌ترین ارکان مزیت‌آفرین دو چندان می‌شود. چنانچه بی‌صداقتی به معنای درستکار نبودن در ارکان، اجزای سازمان و افراد سپاه پاسداران رواج یابد - به عبارتی انتظارات ولی فقیه از سازمان مزبور تحقق نیابد - این سازمان قادر نخواهد بود به اهداف و مأموریت خود نائل آید و این موضوع تهدیدی جدی برای اصل انقلاب به شمار می‌آید. برای غلبه بر مشکلات اشاره شده سازمان مزبور ناگزیر است برای ایفای مأموریت و در راستای ارتقای سطح عملکرد، از الگوی کاربردی در زمینه «صداقت سازمانی» بهره‌گیرد. بنابراین ضرورت انجام چنین تحقیقی بیش از پیش احساس می‌شود.

از این‌رو محققان برای ایجاد سازوکارهای لازم جهت نیل به مزیت راهبردی و تقویت کارکردهای سپاه پاسداران به دنبال آن‌اند که الگوی «صداقت سازمانی» را براساس تدابیر امام خمینی رحمته‌الله و امام خامنه‌ای (مدظله العالی)، احصاء نمایند. بدیهی است بیانات، تدابیر، منویات و رهنمودهای بنیانگذار جمهوری اسلامی رحمته‌الله و مقام معظم رهبری (مدظله العالی) مبتنی بر علوم اسلامی و مبانی اسلام ناب محمدی صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شکل گرفته‌اند و با توجه به مسئولیت تشکیل، هدایت و رهبری نظام اسلامی، همواره مقتضیات، واقعیت‌ها و ضرورت‌های زمانی، در بیانات، تدابیر و منویات این بزرگواران منعکس شده است.

در حال حاضر در سپاه پاسداران انقلاب اسلامی هیچ الگوی مدون و بومی براساس گفتمان رهبران انقلاب اسلامی ایران با روش علمی تهیه نشده و تحقیق حاضر به دنبال آن است چنین الگویی را با استفاده از روش نظریه‌پردازی داده‌بنیاد معرفی کند.

با در نظر گرفتن ملاحظات یاد شده هدف تحقیق را می‌توان: معرفی الگوی صداقت سازمانی در سپاه پاسداران انقلاب اسلامی براساس رهنمودهای امام خمینی رحمته‌الله و امام خامنه‌ای (مدظله العالی) قرار داد. بر این اساس پرسش تحقیق عبارت است از: الگوی صداقت سازمانی در سپاه پاسداران انقلاب اسلامی براساس رهنمودهای امام خمینی رحمته‌الله و امام خامنه‌ای (مدظله العالی) چیست؟

مبانی نظری تحقیق

پیشینه تجربی تحقیق

محققان داخلی از قبیل؛ رضایی و همکاران (۲۰۱۲) اثر میانجی‌گری صداقت رهبری و ارتباطات سازمانی، خانی‌فر و همکاران (۲۰۱۲) رابطه بین صداقت سازمانی و خلاقیت سازمانی را بررسی کرده‌اند. پژوهشگران خارجی مانند؛ اسشورمن و همکاران^۱ (۲۰۰۷) مدل یکپارچه‌سازی صداقت سازمانی، گذشته، حال و آینده، هالندر وینبروگ^۲ (۲۰۱۰) مطالعه صداقت سازمانی و متغیرهای مربوطه بین اعضای هیئت علمی در تاریخ دانشکده‌ها و دانشگاه‌ها، ال‌ابرو و همکاران^۳ (۲۰۱۳)، پالیس کیویز و همکاران^۴ (۲۰۱۴) صداقت مدیریت، صداقت سازمانی و عملکرد سازمانی و نوانکپا و همکاران^۵ (۲۰۱۴) تأثیر صداقت سازمانی و توجهات سازمانی در استفاده از سیستم‌های برنامه‌ریزی مؤسسه را مورد پژوهش قرار داده‌اند.

بررسی سوابق تحقیق حکایت از آن دارد که تاکنون پژوهشی کلان و جامع پیرامون موضوع تحقیق حاضر که دربرگیرنده همه لایه‌های اعتقادی، قانونی، سازمانی، مأموریتی، تفکری، برنامه‌ریزی و بومی باشد، انجام نشده است. این در حالی است که این پژوهش کوشیده با توجه به نقش و تأثیر بی‌بدیل صداقت سازمانی در سپاه پاسداران، مفاهیمی جدید و پیشرفته از صداقت سازمانی را بدون ابتناء به نظریه‌های رایج و براساس رهنمودهای امام خمینی علیه السلام و امام خامنه‌ای (مدظله العالی) در عرصه سازمان مورد مطالعه ارائه نماید.

مفهوم‌شناسی تحقیق

در روش نظریه‌پردازی داده‌بنیاد، الگو چنین تعریف شده است: «نموداری متشکل از شرایط علی، پدیده محوری (در اینجا صداقت سازمانی)، شرایط مداخله‌گر، شرایط محیطی، راهبردهای ناشی از پدیده محوری و پیامدهای حاصل است» (ذوالفقاریان و لطیفی، ۱۳۹۰، ص ۵۳).

منظور از «صدق» در منطق، مطابقت خبر با واقع است؛ اما در اخلاق، به مطابقت خبر با اعتقاد خبررسان گفته می‌شود. در منطق، سخن از «صدق» و در اخلاق، سخن از «صداقت» است (طریحی، ۱۳۷۵). برخی معتقدند: صدق و کذب به معنای اولیه، تنها در گفتار و در جمله خبری معنا می‌دهند و مطابقت گفتار با ضمیر و درون و واقع را «صدق» می‌گویند و در صورتی که یکی از شروط مزبور نباشد، صدق تام نخواهد بود (راغب اصفهانی، ۱۳۷۴). گاهی «صدق» به

1. Schoorman. et al.

2. Hollander Vineburgh

3. A L-Abr row. et al.

4. Paliszkievicz. et al.

5. Nwankpa. et al.

معنای جامع اوصاف پسندیده آمده است. می‌توان گفت: کامل هر چیز را «صدق» می‌گویند و «صدیق» کسی است که تمام اوامر الهی را باور کند (فراهیدی، ۱۴۱۰ق). اصل اولیه در ماده «صدق» تمام و کامل بودن، سلامت از خطا و خلاف و بر حق بودن است. این معنای اولیه در کاربردهای گوناگون تفاوت می‌کند (مصطفوی، ۱۳۶۸).

با تأمل در معنای لغوی و اصطلاحات اندیشمندان، می‌توان «صداقت» را این‌گونه تعریف کرد: «فضیلت اخلاقی اکتسابی ذومراتب، که در ارتباط شخص با خود، خدا، دیگر افراد جامعه و محیط تجلی پیدا می‌کند و در فرد به‌عنوان یک ملکه رسوخ‌یافته، پدیدار می‌گردد و در نتیجه، میان ظاهر و باطن، گفتار با نوشتار و بیان کالبد و رفتار و همه اینها با یکدیگر تعادل برقرار می‌گردد» (نصیری‌زاده، ۱۳۸۷). راستگویی در اینجا، اخص از صداقت است. راستگویی قسیم وفای به عهد، امانت‌داری و انصاف است و شامل آنها نمی‌شود؛ همچنان که دروغ‌گویی قسیم خیانت در امانت، بی‌وفایی نسبت به عهد و پیمان و بی‌انصافی است و شامل آنها نمی‌شود (همان). صفت راستگویی افزون بر اینکه خود عین صداقت - به معنای اخص - است، موجب تقویت انصاف، قناعت، امانت‌داری و وفای به عهد، - یعنی صداقت به معنای اعم - نیز می‌شود. آن کسی که کارهایش را به راستی و درستی انجام دهد، درستکار یا درست‌کردار می‌گویند (نصری، ۱۳۸۲).

امانت از «امن» به معنای ایمنی و اطمینان است. امانت را هم امانت گویند چون شخص امانت‌گذار از خیانت آن کسی که امانت پیش اوست مطمئن و ایمن است (طریحی، ۱۳۷۵).

در بیان عرف و اندیشمندان اسلامی امانت - هرچه باشد - به معنای چیزی است که نزد غیر به ودیعه بسپارند تا آن را برای سپارنده حفظ کند و سپس به وی برگرداند (طباطبایی، ۱۳۹۶ق).

منظور از صداقت سازمانی در تحقیق حاضر؛ شکل‌گیری و انجام وظیفه همه ابعاد و اجزای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی بر مبنای انتظارات امامین انقلاب اسلامی است. به عبارتی مفهوم صداقت سازمانی، همه جنبه‌های صداقت از قبیل: درستکاری، صحت عمل، صدق در قول و عمل، وفای به عهد و امانت‌داری را شامل می‌شود.

جایگاه صداقت و راستی در قرآن و روایات

واژه «صداقت» از «صدق» در اصل به این معنا است که گفتار و یا خبری که داده می‌شود، مطابق خارج باشد و کسی را که خبرش مطابق با واقع و خارج باشد، «صادق» و «راستگو» می‌گویند؛ اما از آنجا که به‌طور استعاره و مجاز، اعتقاد، عزم و اراده را هم قول نامیده‌اند (طباطبایی، ۱۴۱۷ق، ص ۴۰۲)، در نتیجه صدق را در آنها نیز استعمال کرده، انسانی را هم که عملش مطابق با اعتقادش باشد و یا کاری که می‌کند با اراده و تصمیمش مطابق باشد، صادق و راستگو نامیده‌اند.

صداقت و راستگویی از بزرگ‌ترین فضائل اخلاقی است که در تعالیم و آموزه‌های دینی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است و در قرآن و روایات به آن سفارش فراوان شده است. قرآن کریم در این باره می‌فرماید: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ» (توبه، ۱۱۹)؛ ای کسانی که ایمان آورده‌اید، از خدا پروا کنید و با راستگویان باشید».

این فضیلت انسانی-اخلاقی بارزترین مشخصه پیامبران الهی در دعوت مردم به سوی خداست؛ از این رو، راستگویی از اعمال نیک و پسندیده انسانی بوده و نزد دین و خرد از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. فطرت پاک انسان ایجاب می‌کند که انسان سالم و متعادل، دل و زبانش یک‌سو و هماهنگ باشد، ظاهر و باطنش یکی باشد و آنچه را باور دارد بر زبان جاری کند.

اسلام دینی فطری است و درستی نیز خواست فطرت است، پس این دو پیوندی ناگسسته دارند و در روایات با تعبیر گوناگونی بر راستگویی مسلمانان تأکید شده و آن را از اصول ایمان و دینداری به حساب آورده‌اند: «الصِّدْقُ رَأْسُ الدِّينِ»؛ (عبدالواحد، ۱۳۶۶، ص ۲۱۸) نسبت راستی به دین، نسبت سر به بدن است. «الصِّدْقُ أَقْوَى دَعَائِمِ الْإِيمَانِ» (همان)؛ راستی محکم‌ترین پایه‌های ایمان است. «بِالصِّدْقِ تَكُونُ النَّجَاةُ» (همان)؛ راستگاری دنیا و آخرت در راستگویی است.

راوی می‌گوید: «از امام صادق علیه السلام شنیدم که می‌فرمود: چون بنده‌ای راست گوید، نخستین کسی که او را تصدیق می‌کند خدا است و خودش نیز می‌داند که راستگو است و چون دروغ گوید، اولین کسی که او را تکذیب می‌کند خداست و خودش نیز می‌داند که دروغگو است» (ابن بابویه، ۱۴۰۶ق، ص ۱۷۸).

امام صادق علیه السلام در توصیف صداقت و راستی می‌فرماید: راستی نوری است که در عالم معنا می‌درخشد، مانند آفتابی که روشنایی می‌گیرد از او هر چیزی که در تحت نفوذ نور ظاهری او است و نقصان و ضعفی در این نور دادن به آفتاب وارد نمی‌شود. کسی که حقیقتاً متصف به صدق است، به مقتضای حقیقت صدقی که در نفس او وجود دارد، کذب و تقلب را در افراد کاذب ندیده و تظاهر آنان را در اعمال حمل به صحت و صدق نموده و اظهارات آنان را تصدیق می‌کند. آری این همان نور صدق و حقیقت روحانیت است که غیر این معنا از او انتظاری نیست و به جز آن کس که خلاف فطرت پاک و نورانیت و صفای باطن او باشد چیزی از او دیده نمی‌شود. چنان‌که حضرت آدم علیه السلام ابلیس را در اظهار دروغی او چون قسم خورد، تصدیق نمود و اظهار و سخن او را باور کرد؛ زیرا در نفس آدم اثری از دروغ و تقلب وجود نداشت.

خداوند متعال در سوره طه می‌فرماید: «وَلَقَدْ عَهِدْنَا إِلَىٰ آدَمَ مِنْ قَبْلِ فَتَنَىٰ وَوَعَدْنَا لَكُمُ الْعِزَّةَ لَمَّا كَذَبْتَ» (طه، ۱۱۵) پیش از این، از آدم پیمان گرفته بودیم، اما او فراموش کرد و عزم استواری برای او نیافتیم و ابلیس در مرتبه اول، این تقلب و خلاف را به کار برد و پیش از او کسی را سابقه این عمل در ظاهر و باطن نبود. پس او به دلیل ارتکاب همین دروغ دچار خسران و زیانکاری شده و از صفا و صدق آدم در

جهت اغوا و اضلال او نفعی نبرد و او را از مرحله ملکه صدق و روحانیت - به سبب دروغی که راجع به همیشگی و خلود اظهار کرد- نتوانست بیرون برد (مصطفوی، ۱۴۰۰ق، ص ۳۴؛ به نقل از: امام جعفر صادق علیه السلام).

چنان‌که از سخنان امام جعفر صادق علیه السلام استفاده می‌شود؛ صدق مطابق بودن با حق است؛ یعنی ظل و مرتبه‌ای است از حق و حق نور و حقیقتی است که در آن ظلمت و نقطه ضعف و خلافی نباشد. پس در صورتی که وجود و صفات انسان صدق شد، البته هیچ‌گونه بطلان، ضلالت، انحراف و ظلمتی در او نخواهد بود و چون چیزی حقیقت صدق شد، به‌طور قهری اثر نورانیت، درستی و حقیقت آن ظاهر می‌شود و خواه و ناخواه آثار صدق در آن جلوه خواهد کرد. شخص صادق به مقتضای حقیقت و باطن خود به جز صدق و حقیقت چیزی ندیده و پیوسته در افعال و حرکات دیگران در جستجوی صدق است (همان، ۱۳۶۰، ص ۳۲۵).

امام صادق علیه السلام در ادامه روایت می‌فرماید: و صفت صدق، برای حضرت آدم ثمربخش و مفید واقع گردید؛ زیرا او به مقتضای صفا و صدق باطن خود، غیر راستی را به خود راه نداد و خیال دروغ درباره ابلیس نکرد و کذب او را که به صورت صدق بود باور کرد.

این است که خداوند متعال فرمود: ما از آدم چیزی را که برخلاف پیمان و برنامه او بوده ندیدیم و هرگز او قصد نافرمانی نداشت و از این لحاظ بود که به سبب حيله و دروغ ابلیس، از مقام برگزیدگی او کاسته نشد.

صدق یکی از صفات پسندیده و عالی انسانی است و حقیقت صدق در اثر تهذیب و تزکیه الهی به دست می‌آید. همچنین حصول صدق موجب تزکیه و برائت انسان از سیئات و اعمال قبیح می‌شود، چنان‌که حضرت عیسی علیه السلام در نتیجه ظهور صدق، از جانب پروردگار متعال تزکیه و تیرنه (از سیئات و اعمال قبیح) شد و مورد ستایش قرار گرفت: «قَالَ سُبْحَانَكَ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَقُولَ مَا لَيْسَ لِي بِحَقِّ إِنْ كُنْتُ قُلْتُهُ فَقَدْ عَلِمْتَهُ» (مانده، ۱۱۶)؛ منزهی تو! من حق ندارم آنچه را که شایسته من نیست، بگویم! اگر چنین سخنی را گفته باشم، تو می‌دانی، تو از آنچه در روح و جان من است، آگاهی.

در آخر آیات گذشته مربوط به حضرت عیسی علیه السلام به‌طور کلی می‌فرماید: «هَذَا يَوْمٌ يَنْفَعُ الصَّادِقِينَ صِدْقُهُمْ» (همان، ۱۱۹)؛ امروز، روزی است که راستی راستگویان، به آنها سود می‌بخشد.

در روز جزاء صادقین به سبب صفت صدق نتیجه مطلوب می‌گیرند و صدق به هر اندازه‌ای که در وجود آدمی برقرار و ثابت گردد، به همان مقدار برای او تزکیه و نجات می‌آورد.

امام علی علیه السلام فرمود: راستی شمشیر برنده‌ای است که با توجه و لطف پروردگار متعال در بندگان مخصوص او ظاهر می‌شود و این شمشیر به هر موردی که فرود آید و در هر کجایی که پیدا شود، از آسمان و زمین، نافذ و قاطع خواهد بود. پس هرگاه بخواهی که بدانی آیا تو از جمله صادقان و راستگویان

هستی، یا از دروغگویان باید با کمال دقت و با نظر خالص در باطن و رفتار و کردار خود رسیدگی و تحقیق کرده و قلب و ظواهر خود را به میزان الهی و روی حق و عدل بررسی کرده و چنان خود را به قوانین حق عرضه داری که گویی در پیشگاه عدل الهی حاضر شده‌ای و در معرض سنجش روز قیامت قرار گرفته‌ای. خداوند متعال می‌فرماید: «وَالْوَزْنُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ» (اعراف، ۸)؛ در روز جزاء مردم به میزان حق سنجیده می‌شوند، پس هر کسی که میزان او در مقام وزن کردن سنگین‌تر شد او رستگار خواهد بود.

چون برنامه معنوی تو از جهت افکار و عقاید و اخلاق، روی عدالت و درستی و صحت قرار گرفت و اظهارات و ادعاهای تو طبق معنا و باطن صورت پیدا کرد، البته مقام صدق برایت ثابت خواهد شد و این کمترین مرتبه صدق است که در میان زبان و قلب کوچک‌ترین مخالفت و تضادی نباشد و شخص صادق به همین کیفیت و تعریفی که ذکر شد مانند آدمی است که در حالت احتضار باشد. شخص محتضر خواه و ناخواه روی به عالم روحانیت کرده و از جهان ماده و صورت می‌گذرد، همچنین شخص صادق در همه احوال، اقوال و افکار خود صددرصد از صدق و درستی و حقیقت پیروی کرده و از تظاهرات و اختلافات و دعوها و هوسرانی‌های مردم خواهد گذشت (مصطفوی، ۱۳۶۰، ص ۳۵؛ به نقل از: امام جعفر صادق (علیه السلام)).

بنابراین، صداقت و راستی باید در تمام مراحل وجودی و زندگی انسان تحقق پیدا کند؛ یعنی از لحاظ افکار و عقاید، از لحاظ خوی‌ها و صفات نفسانی، از جهت رفتار و کردار و اعمال و از جهت گفتار و بیان، اگر انسان تمام حرکات و سکنات و همه احوال او روی صدق، راستی، درستی و حقیقت صورت گیرد، البته سرمایه خوشبختی و زمینه سعادت و مسیر کمال و انسانیت را به دست آورده است. پس صدق در صورتی ثابت و برقرار می‌شود که از مراحل کذب، تقلب، حيله و انحرافات در افکار و اعمال و تظاهرات برخلاف حقیقت و خودنمایی و خودستایی و هواپرستی و هوسرانی و دیگر افکار و رفتار و کردار و گفتارهای مخالف حق، دوری کرده و از هرگونه نادرستی و زشتی خود را پاک و تزکیه نماید (همان، ص ۳۲۸).

با این وصف اگر بگوییم راستی و درستی شالوده دین و ایمان را تشکیل می‌دهد و آنکه از این خصلت زیبا و حیاتی برکنار باشد در واقع دین در او بی‌ریشه است، سخن گزافی نگفته‌ایم.

گونه‌های صداقت در قرآن و روایات

برای پیمودن طریقه صداقت و درک مفهوم آن، شناخت اقسام و مراتب آن ضروری است. صداقت نیز نوعی اقدام و رفتار در بیان چیزی است که شخص آن را صادق می‌شمارد. بنابراین براساس سه گونه زبان، صداقت نیز گونه‌های مختلف می‌یابد. مثلاً تطابق زبان گفتاری با زبان کالبدی صداقت

است. تطابق زبان رفتاری و گفتاری صداقت است و در آثار متقدمان صداقت تنها به زبان گفتاری محدود نشده است و آنها نیز صداقت در گفتار، پندار، کردار را برشمرده‌اند.

در آیات قرآن و کلام معصومان (علیهم‌السلام) نیز این امر وجود دارد:

الف) صدق در گفتار: صدق در هر آنچه که در مقام مخاطب به دیگران القا می‌کند مثل نوشته‌ها و گفته‌ها که برحسب طرف گفتگو متفاوت می‌شود. خواه طرف گفتگو انسان دیگر باشد، خواه خداوند باشد و در مقام عبادت و مخاطب با خداوند قرار گرفته باشد و خواه خودش مخاطب خود باشد. *مَنْ صَدَقَ فِي اقْوَالِهِ جَلَّ قَدْرُهُ* (عبدالواحد، ۱۳۷۳، ج ۴، ص ۲۹۶). *مَنْ صَدَقَ مَقَالُهُ زَادَ جَلَالُهُ* (همان، ج ۵، ص ۲۷۸)؛

ب) صدق در کردار: تطابق زبان گفتاری با کرداری از نمونه‌های صدق در کردار است: *«يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَعْمَلُونَ * كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَعْمَلُونَ»* (صف، ۲ و ۳)؛ ای کسانی که ایمان آورده‌اید، چرا سخنی می‌گویید که عمل نمی‌کنید نزد خدا بسیار خشم است که سخنی بگویید که به آن عمل نکنید؛

ج) صدق در پندار: تطابق نیت و فکر آدمی با اعمال و رفتار انسان از دیگر اقسام صداقت است: *قَدْرُ الرَّجُلِ عَلَى قَدْرِ هِمَّتِهِ وَعَمَلِهِ عَلَى قَدْرِ نِيَّتِهِ*؛ ارزش آدمی بر اندازه همت اوست و عملش بر مقدار نیتش (عبدالوهاب، ۱۳۷۳، ج ۴، ص ۵۰۰) *كَمَا لَا يَقُومُ الْجَسَدُ إِلَّا بِالنَّفْسِ الْحَيَّةِ كَذَلِكَ لَا يَقُومُ الدِّينُ إِلَّا بِالنِّيَّةِ الصَّادِقَةِ وَلَا تَثْبُتُ النِّيَّةُ الصَّادِقَةُ إِلَّا بِالْعَقْلِ* (مجلسی، ۱۴۰۳، ج ۷۰، ص ۲۴۸).

صداقت در نیروهای مسلح از منظر امامین انقلاب اسلامی

نظر به نقش نیروهای مسلح در حفظ ثبات و امنیت کشور و اهمیت درستکاری در انجام این مأموریت خطیر، گفتمان رهبران انقلاب اسلامی در باب صداقت را مرور می‌کنیم.

- آن پاسداری را که می‌کند، خوب انجام بدهد، با صداقت انجام بدهد، با امانت انجام بدهد، برای خدا انجام بدهد، ... همه قشرها وقتی که آن کاری که دستشان هست خوب انجام بدهند، یک مملکت خوب می‌شود (امام خمینی، ۱۳۵۸/۰۳/۲۸)؛
- در آغاز پیروزی انقلاب اسلامی ایادی شرق و غرب و آنها که صداقت و امانت و دینداری و میهن‌داری ارتشیان را در حماسه پیروزی درک نکرده بودند، کمر به نابودی ارتش بستند (صحیفه امام، ۱۳۷۸، ج ۲۳)؛
- شما در قم هستید، پاسدار هستید، آن پاسدار، هر فرد، آن پاسداری را که می‌کند خوب انجام بدهد، با صداقت انجام بدهد، با امانت انجام بدهد (همان)؛
- قوای انتظامی، ارتش، ژاندارمری و شهربانی در آغوش ملت‌اند. ملت از آنهاست و آنها از

- ملت. آنها با صداقت خدمت به ایران و خدمت به اسلام و خدمت به جمهوری اسلام و خدمت به ملت می‌کنند (همان)؛
- من وقتی شما جوان‌ها را می‌بینم که با صداقت، با سلامت روح فعالیت برای اسلام می‌کنید و خودتان را در معرض خطر مرگ قرار می‌دهید مباحثات می‌کنم (همان)؛
 - (پاسداران) حقاً و انصافاً مظهر فداکاری و صفا و صدق برای انقلابید (امام خامنه‌ای، ۱۳۶۸/۰۴/۱۹)؛
 - معنای صحیح وطن‌دوستی و میهن‌دوستی، همان چیزی است که یک ارتش درستکار و صادق القول انجام می‌دهد (۱۳۷۰/۸/۸)؛
 - سبقت در جهاد و سبقت در پذیرش ارزش‌های الهی و اسلامی و سبقت در فهمیدن حقیقت، یک ارزش است؛ این ارزش را نیروی هوایی ما کسب کرد و آن را با ارزش دیگری همراه نمود، که آن هم عبارت است از ایستادگی و صدق قول در میدان‌های خطر (امام خامنه‌ای، ۱۳۷۰/۱۱/۱۹)؛
 - نکته دیگری که بر آن، برای همه نیروی انتظامی تأکید می‌کنم، این است که در درون نیرو به صحت عمل و درستکاری و امانت، حداکثر اهمیت را بدهید (امام خامنه‌ای، ۱۳۷۲/۴/۲۶)؛
 - این دانشگاه (امام حسین علیه السلام) باید مظهر ایمان و تقوا و نظم، مظهر راستی و پاکی و صداقت و مظهر روشن‌بینی و روشنفکری باشد (امام خامنه‌ای، ۱۳۷۴/۸/۱۷)؛
 - بسیج در باب صدق، امتحان صداقت را داده است؛ در جنگ تحمیلی، در دفاع مقدس که روزگار سخت کشور بود، بسیج امتحان داد؛ بعد از دوران دفاع مقدس و قضایای بعد هم تا امروز بسیج همه جا امتحان صداقت خودش را داده است. سازمان بسیج و مجموعه بسیج نشان داده است که صداقت دارد (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۲/۸/۲۹).
- از مجموع بیانات رهبران انقلاب اسلامی چنین استنباط می‌شود که ایشان مصادیق صداقت را در درستکاری، صحت عمل، صدق در قول و عمل، وفای به عهد، امانت‌داری و دینداری می‌دانند.

محیط‌شناسی تحقیق

اینک به معرفی اجمالی سازمان مورد مطالعه می‌پردازیم. سپاه پاسداران انقلاب اسلامی نهادی است تحت فرماندهی عالی مقام رهبری که هدف آن نگهداری از انقلاب اسلامی ایران و دستاوردهای آن و کوشش مستمر در راه تحقق آرمان‌های الهی و گسترش حاکمیت قانون خدا طبق قوانین جمهوری اسلامی ایران و تقویت کامل بنیه دفاعی جمهوری اسلامی از طریق همکاری با سایر نیروهای مسلح و آموزش نظامی و سازماندهی نیروهای مردمی می‌باشد. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران این نهاد انقلابی را این‌گونه تعریف می‌کند:

اصل یکصد و پنجاهم: سپاه پاسداران انقلاب اسلامی که در نخستین روزهای پیروزی این انقلاب تشکیل شد، برای ادامه نقش خود در نگهداری از انقلاب و دستاوردهای آن پابرجا می ماند. حدود وظایف و قلمرو مسئولیت این سپاه در رابطه با وظایف و قلمرو مسئولیت نیروهای مسلح دیگر با تأکید بر همکاری و هماهنگی برادرانه میان آنها به وسیله قانون تعیین می شود.

اصل یکصد و پنجاه و یکم: به حکم آیه کریمه «وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَ مِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهَبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَ آخِرِينَ مِنْ دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ» (انفال، ۶۰) دولت موظف است برای همه افراد کشور برنامه و امکانات آموزش نظامی را بر طبق موازین اسلامی فراهم نماید، به طوری که همه افراد همواره توانایی دفاع مسلحانه از کشور و نظام جمهوری اسلامی ایران را داشته باشند، ولی داشتن اسلحه باید با اجازه مقامات رسمی باشد. نیروها و سازمان‌های تحت فرماندهی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی عبارتند از: نیروی زمینی، نیروی دریایی، نیروی هوا فضا، نیروی قدس و سازمان بسیج مستضعفان.

مأموریت این نهاد انقلابی عبارتند از:

۱. مبارزه قانونی با عوامل و جریان‌هایی که درصدد خرابکاری، براندازی نظام جمهوری اسلامی، و یا اقدام علیه انقلاب اسلامی ایران می‌باشند؛
۲. مبارزه قانونی با عواملی که با توسل به قوه قهریه درصدد نفی حاکمیت قوانین جمهوری اسلامی باشند؛
۳. اقدام همانند دیگر نیروهای انتظامی در جهت خلع سلاح کسانی که بدون مجوز قانونی اسلحه و مهمات حمل و نگهداری می‌نمایند؛
۴. همکاری با نیروهای انتظامی در مواقع لزوم، در جهت برقراری نظم و امنیت و حاکمیت قانون در کشور؛
۵. همکاری با دیگر نیروهای انتظامی در جهت حفاظت از اماکن و شخصیت‌های سیاسی و مذهبی به تشخیص شورای تأمین محل.
۶. همکاری با ارتش جمهوری اسلامی ایران در مواقع لزوم در جهت پاسداری از استقلال و تمامیت ارضی و نظام جمهوری اسلامی ایران؛
۷. همکاری با ارگان اطلاعاتی کل کشور طبق قانونی که به تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد رسید؛
۸. برنامه‌ریزی، سازماندهی، اداره و فرماندهی و اجرای آموزش‌های عقیدتی، سیاسی و نظامی اعضای بسیج مستضعفین بر طبق موازین اسلامی؛

۹. مشارکت در عملیات امدادی به هنگام بروز بلایا و حوادث و انجام خدمات امدادی، آموزشی، تولیدی و جهاد سازندگی به درخواست دولت و با رعایت کامل موازین عدل اسلامی در زمان صلح در حدی که به تشخیص شورای عالی سپاه، آمادگی رزمی لازم را برای انجام مأموریت‌های خود از دست ندهد؛
۱۰. پرورش و آموزش اعضای سپاه طبق تعالیم و موازین اسلامی مبتنی بر رهنمودهای ولایت فقیه در زمینه‌های عقیدتی، سیاسی و نظامی در جهت کسب توان لازم به منظور انجام مأموریت‌های محوله (اساسنامه سپاه، فصل دوم).

ویژگی‌های نیروهای مسلح

از بعد ساختاری، نیروهای مسلح سازمان‌یافته‌ترین نهاد اجتماعی هستند و البته پیچیده‌ترین آنها نیز محسوب می‌شوند. وجود حداقل چهار سازمان مستقل، وجود انواع عضویت‌های موجود، تنوع بی‌نظیر مشاغل و سطوح آنها، ضرورت پاسخگویی در زمینه دانش و مهارت مورد نیاز هر یک و نیز ایجاد ارتباط و انسجام لازم در میان مشاغل یاد شده در جهت تقویت فرهنگ مطلوب سازمانی، از جمله تمایزهای ساختاری نیروهای مسلح در کشور است.

از نقطه نظر کارکردی از تعدد و تنوع مأموریت نیروهای مختلف اعم از سپاه پاسداران، ارتش و نیروی انتظامی برخوردار است. همچنین هر یک از این نیروها نیز از زیرمجموعه‌هایی تشکیل می‌شوند که دارای مأموریت‌های متفاوتی هستند.

محیط خارجی نیروهای مسلح کشور نیز بیانگر این است که این محیط از پیچیدگی و پویایی بالایی برخوردار است. سازمان نیروهای مسلح به‌عنوان نظامی باز در ارتباطی دوسویه با محیط خویش قرار دارد. این ارتباط، مجموعه بسیار گسترده‌ای خرده دستگاه‌ها و فرا دستگاه‌ها را دربر می‌گیرد. افزون بر این، مقابله با تهدیدهایی که کشور با آن مواجه است نیز از جمله رسالت‌های نیروهای مسلح است. این موضوع به شناخت محیط عمل و مأموریت‌ها و وظایف برخاسته از آن مربوط می‌شود (تلخیص از قاضی‌زاده فرد و همکاران، ۱۳۹۴، ص ۵۵-۵۶).

وضع موجود صداقت سازمانی در سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به ضرورت اوضاع و احوال آن دوران پر تب و تاب بنا نهاده شد، پله‌پله رشد کرد و مراحل افتخارآفرینی را یکی یکی پشت سر نهاد. این نهاد مقدس که برخاسته از متن انقلاب است، شاکله، بنیان و شکل‌گیری خود را بر پایه صداقت، درستکاری و وظیفه‌شناسی و

ولایتمداری قرار داد و از همان اوان پیروزی انقلاب اسلامی خود را نهادی مردمی، انقلابی، دغدغه‌مند، تأثیرگذار و باانگیزه نشان داد. توطئه‌های داخلی در نطفه سرکوب کرد، در کنار ارتش جمهوری اسلامی ایران در ۸ سال دفاع مقدس با متجاوزان بعثی جنگید و امنیت را در اقصی نقاط کشور اسلامی مان برقرار نمود. بعد از جنگ تحمیلی با اتکا به توانمندی‌های داخلی، مبادرت به بازسازی و نوسازی خود کرد، در عمران و آبادانی مملکت نقش بسزایی کرد و در سال‌های اخیر که داعش بالای جان مردم منطقه شده بود، با استفاده از نیروی قدس تروریست‌های تکفیری را نابود کرد. به نحوی که موجب بهت، حیرت و تحسین جهانیان گردید و نقش خود را در برقراری امنیت منطقه ثابت نمود. در یک کلام از ارزش‌های مقدس انقلاب و دستاوردهای آن به خوبی حراست و پاسداری نموده است.

رهبران جمهوری اسلامی ایران همواره در مقابل تخریب‌های دشمنان داخلی و خارجی از سپاه پاسداران انقلاب اسلامی حمایت نموده‌اند و از عملکرد این نهاد وفادار به مردم، انقلاب و نظام، اظهار رضایت کرده و آن را مورد تمجید و ستایش قرار داده‌اند. با توجه به اینکه در این تحقیق مصادیق صداقت مبتنی بر گفتمان ولی فقیه، در درستکاری، صحت عمل، صدق در قول و عمل، وفای به عهد، امانت‌داری و دینداری معرفی گردید، عملکرد سپاه پاسداران انقلاب اسلامی عین صداقت است.

روش‌شناسی تحقیق

تحقیق حاضر از نظر هدف؛ بنیادی-کاربردی است. از نظر روش؛ کیفی و از نظریه داده بنیاد با رویکرد نظام‌مند استفاده شده است.

جامعه آماری پژوهش در دو حوزه در نظر گرفته شده است؛ برای شکل‌گیری الگوی صداقت سازمانی، همه بیانات، نامه‌ها، احکام و فرامین امام خمینی علیه السلام و حضرت امام خامنه‌ای (مدظله العالی) به صورت تمام‌شمار، متمرکز بر موضوع تحقیق مورد بررسی قرار گرفته و از بین آنها گزاره‌ها انتخاب شده است. جهت انجام نظرسنجی در مراحل کدگذاری، با عنایت به ویژگی‌های مورد نیاز (از قبیل؛ تسلط به روش نظریه‌مبنایی، اشراف به دانش مدیریت، شناخت به اندیشه‌های بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران و مقام معظم رهبری، آشنایی با وظایف و مأموریت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی)، تعداد ۱۰ نفر از خبرگان گزینش شده‌اند.

اطلاعات مورد نیاز در بخش ادبیات تحقیق با روش کتابخانه‌ای با استفاده از ابزارهای؛ فیش‌برداری، کتاب‌های علمی و تخصصی، مقالات علمی و پژوهشی، جمع‌آوری شده‌اند و جهت

گردآوری داده‌ها برای تجزیه و تحلیل از صحیفه نور، وصیت‌نامه الهی سیاسی امام خمینی علیه السلام، نرم‌افزار حدیث ولایت و پایگاه اطلاع‌رسانی مقام معظم رهبری استفاده شده است. قلمرو موضوعی پژوهش، معطوف به صداقت سازمانی است. قلمرو زمانی، معطوف به سال‌های ۱۳۵۷ تا ۱۳۹۴ است و قلمرو سازمانی شامل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی است. جهت تحقق رویایی پژوهش: در طی تحقیق، هم‌زمان با جمع‌آوری داده‌ها، تجزیه و تحلیل به صورت رفت و برگشتی به دفعات انجام شده است. با احصاء؛ ۴/۳۰۹ کد، ۵۶ زیرمفهوم، ۲۹۴ مفهوم، ۲۱ زیرمقوله و ۲۶ مقوله اشباع نظری حاصل شده است. انتخاب از رویکرد تحلیل جزء به جزء^۱ پیروی نموده و ارجاع کدگذاری باز و محوری طی سه مرحله، به تعداد ۱۰ نفر خبرگان. پایایی تحقیق حاضر نیز به وسیله: گسترش دامنه جمع‌آوری داده‌ها، از سال ۱۳۵۷ تا سال ۱۳۹۴. برقراری اتصال یا تطبیق روشنی بین مقوله‌ها، مفاهیم و داده‌های خام. نیل به اشباع نظری (کفایت نظری) و شکل‌گیری الگو براساس مطالعه متون واقعی (دست اول)، احصا شده است.

تجزیه و تحلیل داده‌ها و یافته‌های تحقیق

الف) تجزیه و تحلیل توصیفی ویژگی‌های جامعه خبرگان

با عنایت به اینکه روش تحقیق کیفی نظریه‌پردازی مبنایی محقق‌محور است، لیکن برای افزایش روایی و اعتبار و کاهش میزان خطا در مرحله کدگذاری باز از نظرات خبرگان مرتبط با موضوع و تحقیق بهره‌برداری گردید. به همین منظور برای انتخاب مناسب‌ترین، کدها، زیرمفاهیم، مفاهیم، زیرمقوله‌ها و مقوله‌ها پرسش‌نامه بین صاحب‌نظران توزیع گردید و به روش دلفی اصلاحات لازم به عمل آمد.

با عنایت به محتوای تحقیق، معیارهای زیر برای انتخاب خبرگان در نظر گرفته شده است:

- ✓ آشنایی با اندیشه‌های بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران و مقام معظم رهبری؛
- ✓ آشنایی با روش تحقیق کیفی نظریه‌پردازی مبنایی Y؛
- ✓ برخورداری از دست‌کم ۲۰ سال سابقه خدمت؛
- ✓ آشنایی با وظایف و مأموریت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی؛
- ✓ اشراف به دانش مدیریت.

پس از وزن‌دهی و اولویت‌بندی تعداد ۱۰ نفر از خبرگان به شیوه گزینشی انتخاب گردیدند. جمع‌بندی آماری ویژگی‌های جامعه خبرگان در جدول شماره (۱) ارائه شده است.

۱. در این رویکرد، متون و داده‌ها خط به خط و کلمه به کلمه مورد تحلیل قرار می‌گیرند.

جدول (۱): جمع‌بندی آماری ویژگی‌های جامعه خبرگان

سؤال نفرات	ارزش وزنی سؤال ۱	ارزش وزنی سؤال ۲	ارزش وزنی سؤال ۳	ارزش وزنی سؤال ۴	ارزش وزنی سؤال ۵	میانگین ارزش وزنی	اولویت‌بندی خبرگان
نفر اول	۵	۴	۴	۵	۳	۴/۲	چهارم
نفر دوم	۳	۵	۵	۴	۲	۳/۸	ششم
نفر سوم	۵	۵	۵	۴	۵	۴/۸	اول
نفر چهارم	۳	۵	۵	۴	۳	۴	پنجم
نفر پنجم	۳	۵	۵	۴	۴	۴/۲	چهارم
نفر ششم	۵	۵	۵	۴	۴	۴/۶	دوم
نفر هفتم	۵	۴	۴	۴	۵	۴/۴	سوم
نفر هشتم	۵	۴	۴	۴	۵	۴/۴	سوم
نفر نهم	۵	۴	۴	۴	۴	۴/۲	چهارم
نفر دهم	۵	۳	۳	۴	۴	۳/۸	ششم

(نگارندگان، ۱۳۹۷)

تفسیر: میانگین میانگین‌ها (۴/۲) مبین این واقعیت است که، صاحب‌نظران منتخب از شایستگی لازم برای این تحقیق برخوردار هستند. این موضوع به روایی و اعتبار تحقیق صحه می‌گذارد.

ب) تجزیه و تحلیل سایر داده‌ها

در این پژوهش از دو مرحله کدگذاری (تجزیه و تحلیل) استفاده شده است. ابتدا کدگذاری باز^۱ در این مرحله؛ همزمان با گردآوری داده‌ها، اقدام به احصای کدها، زیرمفاهیم، مفاهیم، زیرمقولات و مقولات (تحلیل مضمون) از متون گردید. سپس به متون بیانات مراجعه و برخی کدها حذف یا کدهای جدیدی اضافه شدند. کدگذاری باز از طریق درک مفهوم یک پیشامد و انتخاب یک نام (برچسب) برای آن و از طریق فن مقایسه مستمر انجام گردیده است. در واقع فرایند تحلیلی است که از طریق آن، مفاهیم شناسایی شده‌اند. این روش به صورت رفت و برگشتی آن‌قدر ادامه یافت تا اشباع نظری حاصل گردید و در نهایت از متون منتخب، کدها، زیرمفاهیم، مفاهیم، زیرمقولات و مقولات احصا شد.

به منظور آشنایی با منطق تجزیه و تحلیل و روند شکل‌گیری؛ کدها، مفاهیم و مقولات، مثالی از نحوه کدگذاری در جدول زیر آورده شده است:

1. Open Coding

جدول (۲): مثال کدگذاری

مقوله	مفهوم	زیرمفهوم	کد
تطبیق قول و عمل	تعهد		(پاسداران) به (مسئولیت‌ها) عمیقاً متعهد و پایدار باشند.
	صداقت		آن پاسداری را که می‌کند خوب انجام بدهد، با صداقت انجام بدهد.
	وفاداری	وفاداری به اسلام	قوای مسلح نسبت به اسلام وفادار هستند.
		وفاداری به مردم	قوای مسلح نسبت به ملت خودشان وفادار هستند.

(نگارندگان، ۱۳۹۷)

در مرحله (دوم) کدگذاری محوری،^۱ طی فرایندی ربط‌دهی و پیوند دادن مقوله‌ها در شش گروه شامل مقوله‌های علی، محوری، محیطی، واسطه‌ای، راهبردی و پیامدی مرتب گردید. از ۲۶ مقوله حاصل، سه مقوله علی، یک مقوله محوری، دو مقوله محیطی، پنج مقوله میانجی، ۱۲ مقوله راهبردی و سه مقوله پیامدی، در قالب الگوی پارادایمی ظاهر گردید.

یافته‌های تحقیق

همان‌طور که اشاره شد، در این پژوهش از دو نوع تجزیه و تحلیل (کدگذاری) استفاده شده که در ادامه یافته‌های هر دو مرحله ارائه داده شده است:

۱. کدگذاری باز: به علت کثرت حجم متن‌های منتخب و تجزیه و تحلیل داده‌ها، از تحلیل مضامین و مفهوم‌سازی مقولات صرف نظر گردیده و فقط به ارائه مقولات بیست و شش‌گانه بسنده شده است.

با عنایت به توضیحات اخیر تعداد ۴/۳۰۹ کد، ۵۶ زیرمفهوم، ۲۹۴ مفهوم و ۲۱ زیرمقوله و ۲۶ مقوله شناسایی گردید. مقوله‌های پژوهش در جدول شماره (۳) ارائه شده است:

جدول (۳): مقوله‌های بیست و شش‌گانه تحقیق

ردیف	نوع مقوله	تعداد مقوله	تعداد زیرمقوله	تعداد مفهوم	تعداد زیرمفهوم	تعداد کد
۱	علی	۳		۲۰		۱۷۸
۲	محوری	۱	۶	۳۶	۱۸	۵۶۸
۳	محیطی	۲		۲۳		۲۸۵
۴	واسطه‌ای	۵	۱	۴۴		۸۲۲
۵	راهبردی	۱۲	۳	۱۲۴	۳۸	۱۸۶۵
۶	پیامدی	۳	۱۱	۴۷		۵۹۱
	جمع	۲۶ مقوله	۲۱ زیرمقوله	۲۹۴ مفهوم	۵۶ زیرمفهوم	۴۳۰۹ کد

(نگارندگان، ۱۳۹۷)

1. (Axial) Coding Paradigm

۲. کدگذاری محوری: براساس دیدگاه برخی اندیشمندان، در این مرحله از تجزیه و تحلیل یکی از مقوله‌های ایجاد شده از کدگذاری باز به‌عنوان مقوله یا پدیده اصلی (صداقت سازمانی) انتخاب و در مرکز فرایند مورد بررسی قرار گرفته، سپس سایر مقوله‌ها (۲۵ مقوله) به‌گرد آن مرتبط گردیده است (استراس و همکاران، ۱۹۹۰، ص ۹۷). در این مقاله با ترتیبات یاد شده، ابعاد شش‌گانه الگوی پارادایمی صداقت سازمانی به شرح زیر بازآرایی شده است:

الف) مقوله‌های علی: بنا به نظر برخی محققان، به حوادث، وقایع و اتفاق‌هایی که به وقوع یا رشد و گسترش پدیده‌ای می‌انجامد، اطلاق می‌گردد (حبیبی، ۱۳۹۱، ص ۴۳۳). در تحقیق حاضر سه مقوله «پیروزی انقلاب»، «اهداف و آرمان‌ها» و «تهدیدات» به‌عنوان شرایط محیطی تأثیرگذار بر راهبردها تشخیص داده شد. ارتباط مقوله‌های علی با زیرمقوله‌ها، مفاهیم و کدهای مرتبط در جدول شماره (۴) ارائه گردیده است:

جدول (۴): مقوله‌های علی

ردیف	نام مقوله	تعداد مفهوم	تعداد کد
۱	پیروزی انقلاب	۴	۲۳
۲	اهداف و آرمان‌ها	۱۲	۱۰۰
۳	تهدیدات	۴	۵۵
جمع	۳ مقوله	۲۰ مفهوم	۱۷۸ کد

(نگارندگان، ۱۳۹۷)

ب) مقوله محوری: فکر محوری، حادثه، اتفاق یا واقعه‌ای است که راهبردهایی را به دنبال دارند (استراس و همکاران، ۱۳۹۰، ص ۹۷). به دلیل اینکه هیچ‌کدام از مقوله‌های تحقیق حاضر، انتزاعی‌تر از سایر مقوله‌ها نبود، برای پدیده اصلی نام متناسب با موضوع تحقیق (صداقت سازمانی) انتخاب گردید. ارتباط مقوله محوری با زیرمقوله‌ها، مفاهیم و کدهای مرتبط در جدول شماره (۵) نمایش داده شده است:

جدول (۵): مقوله محوری

نام مقوله	تعداد زیرمقوله	تعداد مفهوم	تعداد زیرمفهوم	تعداد کد
صداقت سازمانی	تطبیق قول و عمل	۴	۷	۶۰
	امانت‌داری	۱		۱۵
	انقلابی بودن	۸		۶۲
	مجاهدت	۹	۱۱	۲۳۷
	قانون‌مندی	۴		۱۳۰
	استقامت	۱۰		۶۴
جمع	۶ زیرمقوله	۳۶ مفهوم	۱۸ زیرمفهوم	۵۶۸ کد

(نگارندگان، ۱۳۹۷)

پ) **مقوله‌های محیطی**: این مقوله‌ها که به مقوله‌های زمینه‌ای هم معرف هستند، زمینه سلسله خصوصیات ویژه‌ای است که به پدیده‌ای دلالت می‌کند. زمینه نشانگر یک سلسله شرایط خاصی است که در آن راهبردها انجام می‌شود (استراس و همکاران، ۱۳۹۰، ص ۹۷). در تحقیق حاضر دو مقوله «شأن و جایگاه سپاه» و «سازمان و تشکیلات» به‌عنوان شرایط محیطی تأثیرگذار بر راهبردها تشخیص داده شد. تعداد مفاهیم و کدهای مقوله‌های محیطی در جدول شماره (۶) ارائه گردیده است:

جدول (۶): مقوله‌های محیطی

ردیف	تعداد مقوله	تعداد مفهوم	تعداد کد
۱	شأن و جایگاه سپاه	۵	۹۰
۲	سازمان و تشکیلات	۱۸	۱۹۵
جمع	۲ مقوله	۲۳ مفهوم	۲۸۵ کد

(نگارندگان، ۱۳۹۷)

ت) **مقوله‌های واسطه‌ای**: مقوله‌هایی هستند که راهبردها را درون زمینه خاصی سهولت بخشیده و یا محدود و مقیدشان می‌کنند (استراس و همکاران، ۱۳۹۰، ص ۹۷). تعداد زیرمقوله‌ها، مفاهیم و کدهای مقوله‌های در جدول شماره (۷) ارائه گردیده است:

جدول (۷): مقوله‌های واسطه‌ای

ردیف	نام مقوله	تعداد زیر مقوله	تعداد مفهوم	تعداد کد
۱	پشتیبانی		۹	۶۷
۲	هم‌افزایی	۱	۱۳	۱۰۱
۳	عنايات الهی		۹	۷۱
۴	وحدت		۱۱	۱۵۱
۵	منهيات		۲	۴۳۲
جمع	۵ مقوله	۱ زیرمقوله	۴۴ مفهوم	۸۲۲ کد

(نگارندگان، ۱۳۹۷)

ث) **مقوله‌های راهبردی**: مقوله‌های راهبردی، ابزارهایی مناسب برای ایفای نقش، مسئولیت و وظایف «صداقت سازمانی» ارائه می‌دهند (استراس و همکاران، ۱۳۹۰، ص ۹۷). تعداد زیرمقوله‌ها، مفاهیم، زیرمفاهیم و کدهای مقوله‌های راهبردی در جدول شماره (۸) درج گردیده است:

جدول (۸): مقوله‌های راهبردی

ردیف	نام مقوله	تعداد زیر مقوله	تعداد مفهوم	تعداد زیر مفهوم	تعداد کد
۱	پیشروندگی		۱۱		۱۳۲
۲	فرمانده / مدیر		۶	۱۳	۲۵۵
۳	معنویت‌گرایی	۱	۲۵	۲۵	۶۳۵
۴	نوشووندگی		۸		۶۸
۵	اخلاق‌مداری		۱۰		۱۰۴
۶	بصیرت		۸		۶۲
۷	تعلیم و تربیت		۱۱		۱۵۱
۸	خدمت‌گزاری		۸		۷۵
۹	خوداتکایی		۶		۵۱
۱۰	رفتار توانمند شده		۱۷		۱۹۴
۱۱	مردم‌داری		۶		۳۷
۱۲	ولایت‌مداری	۲	۸		۱۰۱
جمع	۱۲ مقوله	۳ زیر مقوله	۱۲۴ مفهوم	۳۸ زیر مفهوم	۱۸۶۵ کد

(نگارندگان، ۱۳۹۷)

ج) مقوله‌های پیامدی: مقوله‌های پیامدی نتیجه و حاصل راهبردها هستند (استراس و همکاران، ۱۳۹۰، ص ۹۷). تعداد مقوله‌ها، زیر مقوله‌ها، مفاهیم و کدهای مقوله‌های پیامدی در جدول شماره (۹) درج گردیده است:

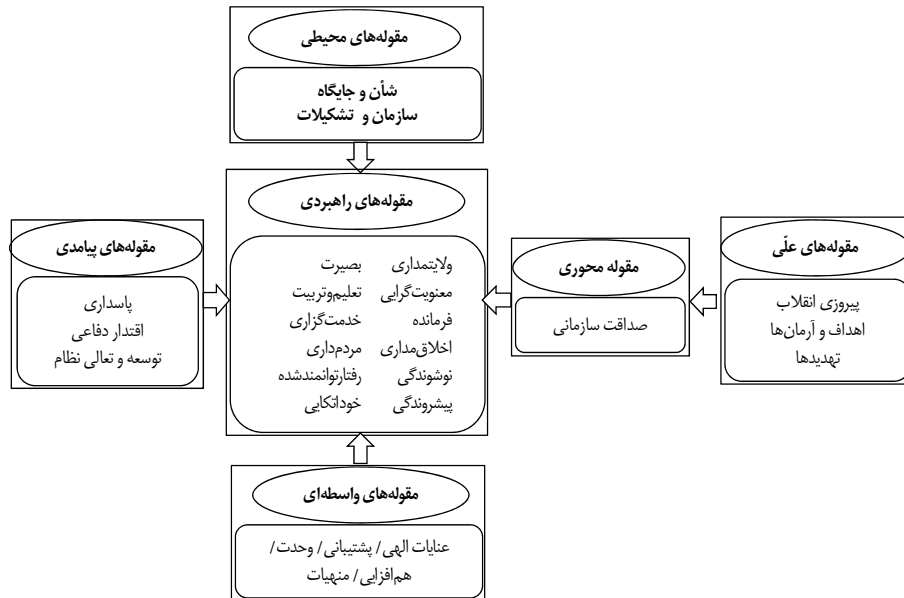
جدول (۹): مقوله‌های پیامدی

ردیف	نام مقوله	زیر مقوله	نام مفهوم	تعداد کد
۱	پاسداری از انقلاب اسلامی	۸	۲۵	۲۹۸
۲	اقتدار دفاعی	۳	۱۵	۲۴۸
۳	کمک به توسعه و تعالی نظام ج.ا.ا.		۷	۴۵
جمع	۳ مقوله	۱۱ زیر مقوله	۴۷ مفهوم	۵۹۱ کد

(نگارندگان، ۱۳۹۷)

الگوی پارادایمی تحقیق

الگوی پارادایمی تحقیق حاضر با توجه به موارد مذکور در نمودار شماره (۱) ترسیم گردیده است:

نمودار (۱): الگوی صداقت سازمانی در سپاه پاسداران براساس رهنمودهای ولی فقیه (نگارنده، ۱۳۹۶)

تبیین الگو

پس از پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی ایران در بهمن ۱۳۵۷ به فاصله اندکی حضرت امام خمینی علیه السلام در دوم اردیبهشت ۱۳۵۸ فرمان تأسیس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی را صادر نمود. به همین خاطر مقام معظم رهبری (مدظله العالی) به دفعات عنوان فرموده‌اند که "سپاه فرزند انقلاب است". براساس اصل ۱۵۰ قانون اساسی این نهاد مقدس وظیفه دارد از انقلاب و دستاوردهای آن در مقابل تهدیدات داخلی و خارجی حراست نماید (مجلس شورای اسلامی، ۱۳۷۹). در این راستا اهداف و آرمان‌هایی برای سپاه پاسداران ترسیم شده است که تحقق آنها مستلزم صداقت سازمانی است. این امر به اشکال و تعابیر مختلف همواره مورد تأکید ولی فقیه بوده است. صداقت سازمانی برای اجرایی شدن در محیط سپاه مستلزم ابزار و سازوکارهایی است که عبارتند از: ولایت‌مداری، بصیرت، معنویت‌گرایی، تعلیم و تربیت، فرمانده/مدیر، خدمت‌گزاری، اخلاق‌مداری، مردم‌داری، نوشوندگی، رفتار توانمند شده، پیشروندگی و خوداتکالی. ابزار و شیوه‌های پیش‌گفته زمانی می‌توانند عینیت یابند که سپاه پاسداران انقلاب اسلامی افزون بر برخورداری از شأن و جایگاه مناسب در جامعه، سازمان و تشکیلاتی منسجم و قوی داشته باشد. از سویی چنانچه این نهاد مقدس از ضد ارزش‌ها، عوامل تضعیف‌کننده فردی و سازمانی

اجتناب کند و به عنایات الهی و ائمه اطهار علیهم‌السلام تکیه نماید، از حمایت‌های رهبری، مردمی و دولتی برخوردار باشد، به وحدت دورن‌سازمانی و فراسازمانی تمسک جوید و در جهت هم‌افزایی حرکت نماید، می‌تواند ضمن تقویت و تسهیل بخشیدن به اجرایی شدن صداقت سازمانی در سپاه پاسداران، آثار، نتایج و موفقیت‌های فراوانی از جمله؛ پاسداری از انقلاب اسلامی و دستاوردهای آن، اقتدار دفاعی کشور و در نهایت توسعه و تعالی نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران را در پی داشته باشد.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

چنانچه بررسی‌های نظری نشان داد امامین انقلاب اسلامی همواره بر صداقت در نیروهای مسلح به‌ویژه سپاه پاسداران تأکید نموده‌اند و مصادیق صداقت را در درستکاری، صحت عمل، صدق در قول و عمل، وفای به عهد، امانت‌داری و دینداری می‌دانند. از این‌رو مقاله حاضر برای یافتن پاسخ به سؤال تحقیق، گفتمان بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران و مقام معظم رهبری از سال ۱۳۵۷ تا ۱۳۹۴ در حوزه موضوع تحقیق مطالعه و از طریق روش نظریه‌پردازی داده بنیاد تجزیه و تحلیل گردید. از طریق کدگذاری باز، تعداد ۴۳۰۹ کد، ۵۶ زیرمفهوم، ۲۹۴ مفهوم، ۲۱ زیرمقوله و ۲۶ مقوله در خصوص موضوع تحقیق شناسایی شد و به وسیله کدگذاری محوری الگوی پارادیمی تحقیق احصا گردید که در نمودار شماره (۱) به تصویر کشیده شده است.

همچنین بررسی‌های انجام شده در خصوص پیشینه تحقیق حاکی از آن است که تاکنون پژوهشی کلان و جامع پیرامون الگوی صداقت سازمانی که دربرگیرنده همه لایه‌های اعتقادی، قانونی، سازمانی، مأموریتی، تفکری، برنامه‌ریزی و بومی باشد انجام نشده است. این در حالی است که پژوهش حاضر کوشیده با توجه به نقش و تأثیر بی‌بدیل سپاه پاسداران در نظام جمهوری اسلامی ایران، بدون ابتدا به نظریه‌های رایج، گونه‌ای جدید و پیشرفته از الگوی صداقت سازمانی را براساس رهنمودهای امام خمینی رحمته‌الله و امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در عرصه سازمان مورد مطالعه ارائه نماید. البته در اجرای تحقیق حاضر محدودیت‌هایی از قبیل کمی تسلط جامعه خبرگان به روش داده بنیاد وجود داشت.

الگوی موصوف از شش رکن برخوردار است.

رکن اول: نقش مقوله محوری را ایفا می‌نماید و عبارت است از: صداقت سازمانی، که ابعاد آن

عبارتند از: تطبیق قول و عمل، امانت‌داری، انقلابی بودن، مجاهدت، قانون‌مندی و استقامت؛

رکن دوم: مقوله‌های علی، این مقوله‌ها دلیل و علت نیاز به صداقت سازمانی را در سپاه؛

پیروزی انقلاب اسلامی، اهداف و آرمان‌های سپاه و تهدیدات داخلی و خارجی علیه نظام

جمهوری اسلامی معرفی می‌نماید؛

رکن سوم: شرایط محیطی، عوامل تأثیرگذار بر صداقت سازمانی شامل؛ شأن و جایگاه سپاه در جامعه و سازمان و تشکیلات است؛

رکن چهارم: شرایط واسطه‌ای، صداقت سازمانی از عوامل دیگری نیز تأثیرپذیر است. برخی از این عوامل موجب تقویت صداقت سازمانی می‌شوند مانند: عنایات الهی، پشتیبانی، وحدت و هم‌افزایی و برخی دیگر باعث تضعیف صداقت سازمانی می‌شوند مانند منہیات فردی و سازمانی؛ رکن پنجم: مقوله‌های راهبردی، اجرایی شدن صداقت سازمانی در سازمان مورد مطالعه مستلزم ابزار و سازوکارهایی است که عبارتند از: ولایتمداری، بصیرت، معنویت‌گرایی، تعلیم و تربیت، فرمانده/مدیر، خدمت‌گزاری، اخلاق‌مداری، مردم‌داری، نوشوندگی، رفتار توانمند شده، پیشروندگی و خوداتکایی؛

و رکن ششم: مقوله‌های پیامدی، در صورتی که صداقت سازمانی با اوصافی که مطرح گردید در سپاه عملیاتی شود می‌تواند دستاوردهایی از قبیل: پاسداری از انقلاب اسلامی و دستاوردهای آن، اقتدار دفاعی کشور و در توسعه و تعالی نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران را در پی داشته باشد. اعتبارسنجی الگوی ارائه شده براساس شکل ظاهری و محتوا مورد تأیید خبرگان قرار گرفت. به این ترتیب، نتایج تحقیق به سؤال اصلی تحقیق مبنی بر: "الگوی صداقت سازمانی در سپاه پاسداران انقلاب اسلامی براساس رهنمودهای امام خمینی علیه السلام و امام خامنه‌ای (مدظله العالی) کدام است؟" پاسخ مناسب داده است.

با توجه به یافته‌های تحقیق پیشنهاد می‌شود:

۱. یافته‌های تحقیق جهت، بهره‌برداری و آشنایی فرماندهان و مدیران سپاه در قالب شیوه‌نامه تهیه و به زیرمجموعه ابلاغ شود؛
۲. رهیافت‌های تحقیق در ارزیابی، انتصاب و توسعه مدیران و فرماندهان ارشد لحاظ گردد؛
۳. الگوی احصا شده از تحقیق با روش پژوهش کمی مورد ارزیابی قرار گیرد و شاخص‌های اندازه‌گیری صداقت سازمانی در سپاه پاسداران انقلاب اسلامی معرفی شود؛
۴. تدوین الگوی صداقت سازمانی در سازمان‌های لشکری و کشوری براساس آموزه‌های اسلامی (شامل: قرآن کریم، نهج‌البلاغه و احادیث).

منابع

۱. قرآن مجید (۱۳۷۸)، ترجمه الهی قمشه‌ای، انتشارات حر، چاپ اول.
۲. امام خمینی رحمته‌الله (۱۳۹۰)، صحیفه نور، چاپ چهارم، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی رحمته‌الله.
۳. امام خمینی رحمته‌الله (۱۳۶۸)، وصیت‌نامه الهی سیاسی، تهران: برگ نگار.
۴. امام خامنه‌ای (مدظله العالی) (۱۳۹۴)، حدیث ولایت (لوح فشرده مجموعه رهنمودهای رهبر معظم انقلاب اسلامی)، تهران: مؤسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی.
۵. امام خامنه‌ای (مدظله العالی) (۱۳۶۸-۱۳۹۴)، آرشیو بیانات، قابل دسترسی در: <http://www.Leader.ir> (مجموعه رهنمودهای رهبر معظم انقلاب اسلامی)، تهران: مؤسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی.
۶. ابن بابویه، محمد بن علی (۱۴۰۶ق)، ثواب الأعمال و عقاب الأعمال، چاپ دوم، قم: دارالشریف الرضی للنشر.
۷. حبیبی، نیک‌بخش (۱۳۹۱)، تبیین اصول پایه‌ای و عناصر کلیدی-الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت جمهوری اسلامی ایران، تهران: دانشگاه عالی دفاع ملی، دانشکده مدیریت.
۸. ذوالفقاریان، محمدرضا و میثم لطیفی (۱۳۹۰)، نظریه‌پردازی داده بنیاد، چاپ اول (۱۳۹۰)، تهران: دانشگاه امام صادق علیه‌السلام.
۹. راغب اصفهانی، حسین بن محمد (۱۳۷۴)، مفردات الفاظ قرآن، مترجم: غلامرضا خسروی حسینی، تهران: مرتضوی.
۱۰. شرمه‌ورن، جان ار. هانت، جیمز جی. ازبورن، ریچارد دان (۱۳۷۸)، مدیریت رفتار سازمانی، ترجمه: مهدی ایران‌نژاد پاریزی، محمدعلی بابایی زکلیکی و محمدعلی سبحان‌اللهی، چاپ سوم (۱۳۸۰)، تهران: مؤسسه تحقیقات و آموزش مدیریت (وابسته به وزارت نیرو).
۱۱. طباطبایی، سیدمحمدحسین (۱۴۱۷ق)، المیزان فی تفسیر القرآن، ج ۹، قم: دفتر انتشارات اسلامی.
۱۲. طباطبایی، سیدمحمدحسین (۱۳۹۶ق)، المیزان فی تفسیر القرآن، چاپ سوم، ج ۱۶، تهران: دارالکتب الاسلامیه.
۱۳. طریحی، فخرالدین (۱۳۷۵)، مجمع البحرین، محقق: احمد حسینی اشکوری، تهران: مکتبه المرتضویه.
۱۴. عبدالواحد، بن محمد تمیمی آمدی (۱۳۶۶)، تصنیف غرر الحکم و درر الکلم، محقق، مصحح: مصطفی درایتی، چاپ اول، قم: دفتر تبلیغات.

۱۵. عبدالواحد، بن محمد تمیمی آمدی (۱۳۷۳)، غرر الحکم و درر الکلم، مقدمه و تعلیق میرجلال‌الدین حسینی ارموی، چاپ پنجم، ج ۴ و ۵، تهران: دانشگاه تهران.
۱۶. فراهیدی، خلیل بن احمد (۱۴۱۰ق)، العین، چاپ دوم، محقق/مصحح: مهدی مخزومی و ابراهیم سامرائی، قم: هجرت.
۱۷. قاضی‌زاده فرد، سیدضیاء‌الدین؛ علیرضا نادری خورشیدی؛ علی محمد احمدوند و فیض‌اله جلالی (بهار ۱۳۹۴)، فصلنامه راهبردی دفاعی، س ۱۳، ش ۴۴.
۱۸. مجلس شورای اسلامی (۱۳۷۹)، قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، چاپ پنجم، تهران: سازمان چاپ و انتشارات.
۱۹. مجلسی، محمدباقر (۱۴۰۳ق)، بحارالانوار، بیروت: مؤسسه الوفاء.
۲۰. مصطفوی، حسن (۱۳۶۸)، التحقیق فی کلمات القرآن الکریم، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
۲۱. نصری، عبدالله (۱۳۸۲)، فرهنگ معین، چاپ دوم، تهران: انتشارات امیرکبیر.
۲۲. منسوب به جعفر بن محمد (علیه السلام)، امام ششم (۱۳۶۰)، مصباح الشریعة، ترجمه: حسن متن مصطفوی، تهران: انجمن اسلامی حکمت و فلسفه ایران.
۲۳. نصیری‌زاده، مژگان (۱۳۸۷)، علل عدم صداقت در سازمان‌ها و نقش مدیران در ترویج صداقت، مجله الکترونیکی پیک مدیران.
1. Hadi A.A L-Abr row, Mohammad, Ardakani, Sh., harooni, A.& Moghaddam pour, H. (2013), The Relationship between Organizational Trust and Organizational Justice Components and Their Role in Job Involvement in Education, *International Journal of Management Academy*, Vol.1, No.1.
 2. James Hollander Vineburgh, Jr, (2010), a study of organizational trust and related variables among faculty members at HBCUs, *University of Iowa*: <http://www.ir.uiowa.edu/etd/614>
 3. Khanifar, H., Nazari, K., Emami, M. & Soltani, H. (2012), The Study of the Relationship between Organizational Trust and Organization Creativity (Case Study in Purge National Company and Distribution of Petroleum products in Kermanshah – Iran), *J. Basic. Appl. Sci. Res.*, Vol.2, No.3.
 4. Morad Rezaei, Sajjad Salehi, Masomeh Shafiei & Somaye Sabet, (2012), Servant Leadership And Organizational Trust: The Mediating Effect of The Leader Trust And Organizational Communication, "*Emerging Markets Journal* "Volume 2 (2012) ISSN 2158-8708 (online) DOI 10.5195/emaj.2012.21 <http://emaj.pitt.edu>

5. Nwankpa, Joseph K. and Roumani, Yaman, (2014), The Influence of Organizational Trust and Organizational Mindfulness on ERP Systems Usage, *Communications of the Association for Information Systems*, Vol. 34, No. 85.
6. Paliszkiwicz, J., Koohang, A. & Horn Nord, J. (2014), A Publication of the International Institute for Applied Knowledge Management, *Online Journal of Applied Knowledge Management*, Vol 2, No. 1.
7. Schoorman David, poger C. Mayer&James H. Davis, (2007), An Integrative Model of Organizational Trust: PAST, Present, And Future "Academy of Management Review" 2007, Vol. 32, No. 2, 344–354.
8. Strauss. Anselm L. & Corbin. Juliet (1990), *Basics of Qualitative Research: Grounded Theory Procedures and Techniques*. Sage. Pab.